

BILTEN

ANALIZE, VESTI, STAVOVI

KLJUČ ZA 2030?

2021

Specijalni dodatak:
Kalend^{ar} evropske klimatske i
energetske politike u 2021.

Revizija pravila za prekograničnu energetska infrastrukturu	OVDE
Odluka ACER-a o zajedničkim pravilima za prekogranično učešće u mehanizmima kapaciteta	OVDE
Ministri potpisnica Ugovora o energetskej povelji bez saglasnosti promena Ugovora	OVDE
ENTSO-E traži od ACER-a izmenu metodologije za koordiniranu analizu operativne sigurnosti	OVDE
Prosečne cene kliringa na tržištu električne energije jugoistočne Evrope - Nedelja: 14-20 2020.	OVDE
Cene kliringa na godišnjem nivou na tržištu električne energije jugoistočne Evrope.....	OVDE
IEA: Rast potrošnje uglja u 2021.	OVDE
Poljska zadržava ugalj do sredine veka	OVDE
Poljska: Skok nezaposlenosti ako se rudnici uglja prebrzo zatvore	OVDE
Poljsku će izgradnja 6-9 GW nuklearne energije koštati 30 milijardi dolara	OVDE
Prva jedinica beloruske nuklearne elektrane na mreži	OVDE
Studija: Metanol rešenje za smanjenje globalnih emisija GHG	OVDE
Nemci najviše koriste gas za grejanje	OVDE
Pokrenuta SEEGAS inicijativa za Jugoistočnu i Istočnu Evropu	OVDE
ACER: Zamerke bugarskom regulatoru	OVDE
Gasprom uvećao rezervacije za transport gasa u Ukrajini u januaru.....	OVDE
Turski tok 2 kreće pre 2021. godine.....	OVDE
Gasprom i Turska razgovaraju o upotrebi Turskog toka za isporuke gasa Evropi	OVDE
Manja proizvodnja Gasproma u 2020.	OVDE
Ministarski savet EnZ doneo smernice o klimatskoj neutralnost	OVDE
Tri scenarija napuštanja uglja u Sloveniji	OVDE
Hrvatski regulator odredio 13 distributera za javno snabdevanje prirodnim gasom	OVDE
Prvi tovar za LNG Krk stiže 1. januara 2021. iz SAD.....	OVDE
Kalendar evropske klimatske i energetske politike u 2021.	OVDE

Revizija pravila za prekograničnu energetska infrastrukturu

BRISSEL - Evropska komisija je u utorak (15. decembra) predložila pravila za ograničavanje EU finansiranja za infrastrukturu prirodnog gasa i umesto toga usmeravaće novac u električne i nisko-karbonske energetske mreže.

Pravila EU o transevropskim energetskim mrežama ili TEN-E definišu koji prekogranični energetski projekti ispunjavaju uslove za dobijanje EU sredstava i ubrzane dozvole.

Komisija je u utorak predložila da se ta pravila prerade, što preusmerava 4,7 milijardi evra gotovine u EU na prekogranične energetske projekte u poslednjoj deceniji, isključujući namensku naftnu i gasnu infrastrukturu iz pravila, prenosi Reuters.

"Što se više približavamo našem cilju klimatske neutralnosti, to će više prirodnog gasa zameniti obnovljivi gasovi i gasovi s niskim udelom ugljenika", rekla je poslanicima evropskog parlamenta "ministarka" energije EU Kadri Simson,.

"Od sada do 2030. godine procenjujemo da će se ulaganja u električne mreže udvostručiti, u odnosu na prošlu deceniju, dostižući više od 50 milijardi evra godišnje", rekla je ona.

Pravila prihvatljivim za finansiranje uključuju cevovode za transport vodonika, elektroenergetske mreže za povezivanje vetroparkova na moru sa prenosnom mrežom na kopnu i "pametne gasne mreže" koje integrišu električnu energiju i gasove s niskim udelom ugljenika u mrežu.

Finansiranje EU-a prema pravilima TEN-E ima za cilj prikupljanje novca od nacionalnih vlada i privatnog sektora, kako bi se mobilisale masovne investicije potrebne za ispunjavanje evropskih klimatskih ciljeva - uključujući 65 milijardi evra investicija u vodoničnu infrastrukturu ove decenije, prema vlastitim procenama EU.

Neki poslanici i aktivisti u EU rekli su da ta pravila nisu blokirala finansiranje fosilnih goriva, jer mogu podržati cevovode za transport vodonika proizvedenog iz prirodnog gasa u procesu koji izaziva emisije CO₂.

Odluka ACER-a o zajedničkim pravilima za prekogranično učešće u mehanizmima kapaciteta

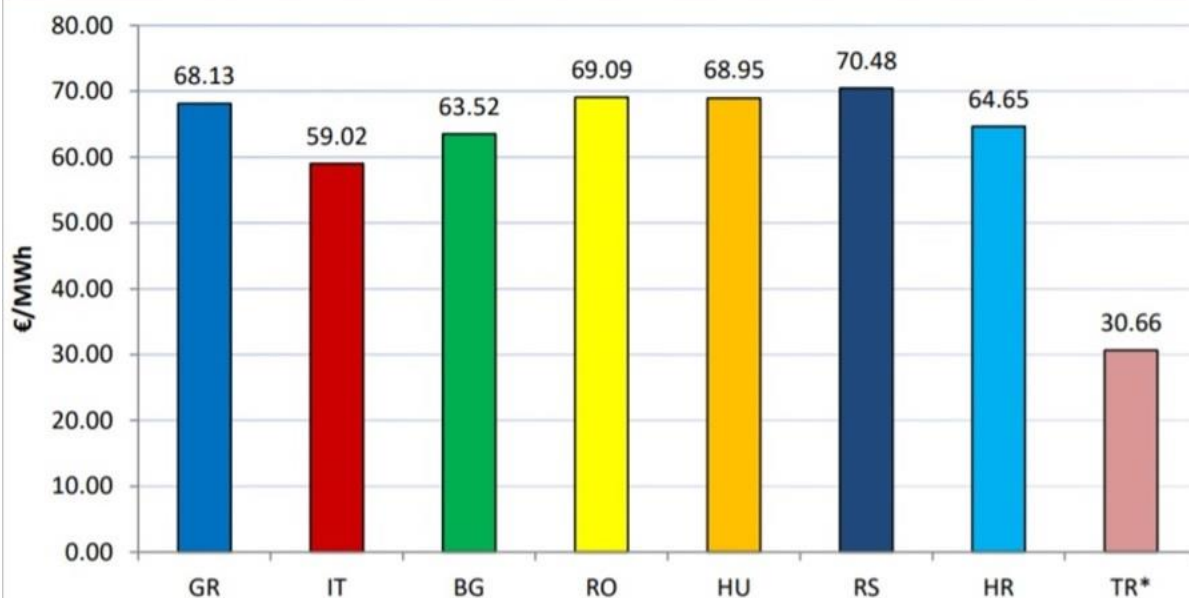
LJUBLJANA - Agencija Evropske unije za saradnju energetskih regulatora (ACER) usvojila je 22. decembra [Odluku](#) o zajedničkim pravilima za prekogranično učešće u mehanizmima kapaciteta električne energije.

Ova pravila omogućavaju dobavljačima električne energije da direktno doprinose podešavanju proizvodnih kapaciteta u drugim državama članicama EU, poboljšavajući tako sigurnost snabdevanja električnom energijom, istovremeno smanjujući troškove za potrošače.

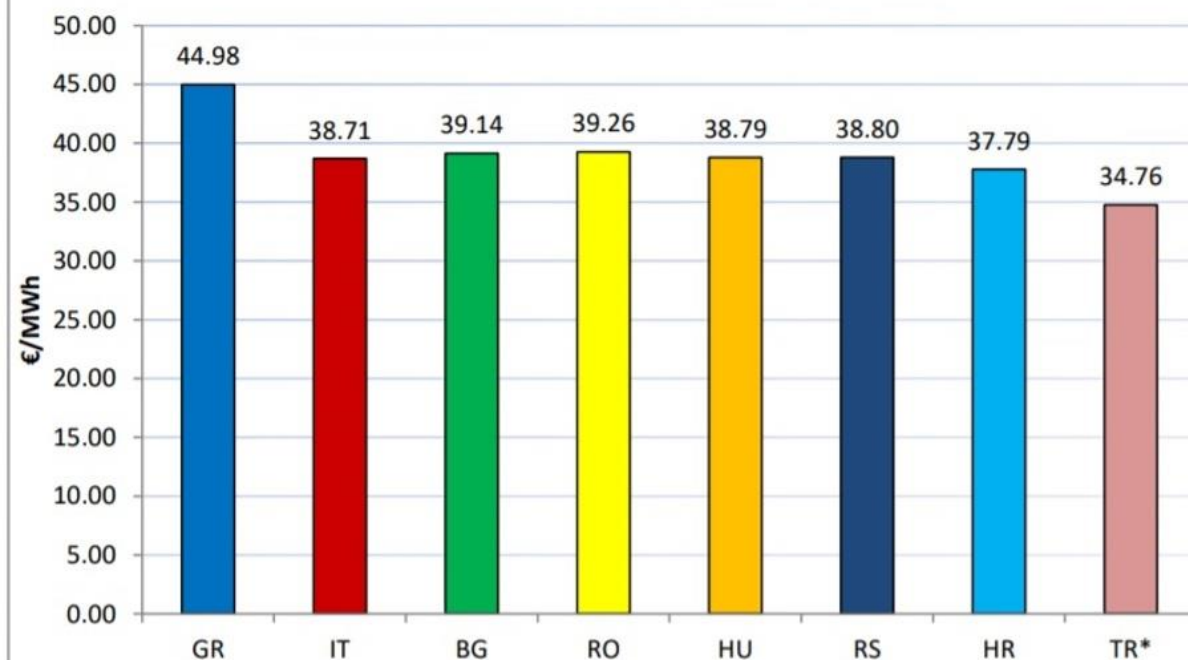
Sa mandatom iz Paketom čiste energije, ova pravila podstiču integraciju i harmonizaciju unutrašnjeg energetskog tržišta, omogućavajući najefikasniji način raspodele izvora električne energije u evropskim zemljama, bez obzira na njihovu lokaciju, navodi ACER.

Prosečne cene kliringa na tržištu električne energije jugoistočne Evrope NEDELJA: 14 – 20 decembar 2020

Cene kliringa NA GODIŠNJEM NIVOU na tržištu električne energije jugoistočne Evrope

Ministri potpisnica Ugovora o energetskej povelji bez saglasnosti promenama

BRISSEL - Ministri i drugi predstavnici iz 54 zemlje potpisnice Ugovora o energetskej povelji (ECT) u video konferenciji održanoj 16-17. nisu uspjeli da naprave pomak u pokušajima EU da obezbedi promene sporazuma kojima bi se ukinula zaštita za fosilna goriva.

Ugovor je "glavna prepreka sprovođenju Pariskog sporazuma i Evropskog zelenog dogovora", navodi se u otvorenom pismu koje su potpisali stotine naučnika i klimatskih čelnika pozivajući sve zemlje članice da raskinu ugovor.

Osnovni problem zemalja EU je taj što sporazum omogućava privatnim kompanijama da tuže vlade zbog odštete ako nova zakonska regulativa šteti vrednosti ili budućoj dobiti privatnih investicija. Te se tužbe vode na ročištima za privatnu arbitražu, a ne na javnim sudovima.

Zakon o zatvaranju elektrana na uglj, na primer, može prema odredbama ECT, biti napadnut kao indirektna eksproprijacija, a vladu bi koštalo milijarde evra, smatraju pravnici i parlamentarci.

Analitičari sumnjaju da su ovu odredbu koristili vlasnici nemačkih termoelektrana na uglj u pregovorima sa vladom oko zahteva za odštetu zbog gašenja te grane energetske industrije do 2038. godine.

Nema lakog izlaza

Evropska komisija prepoznaje problem, ali kaže da nema lakog izlaza, jer će povlačenje iz sporazuma pokrenuti klauzulu o zalasku sunca pod kojom investitori mogu još 20 godina tužiti vlade. Zbog toga Brisel nastoji da pregovara o sporazumu, umesto da ga raskine.

„Zašto bi zemlje poput Azerbejdžana, Turkmenistana, Kazahstana, Mongolije i Uzbekistana koje ostvaruju prihode od fosilnih goriva pristale na postupno ukidanje fosilnih goriva?“ pitala je Jamina Saheb, stručnjakinja za energetske politiku koja je ranije radila za sekretarijat ECT-a.

U procurelom nacrtu godišnjeg izveštaja ugovora, zemlje koje nisu članice EU ne pokazuju naznake da su spremne odustati od ključne klauzule o zaštiti investitora iz ugovora.

Japan je izričito blokirao napore EU da prilagodi ECT tako da štiti ulaganja s niskim udelom ugljenika, ali ne i fosilna goriva.

Brisel se sada nada podršci Suda EU

Ranije ovog meseca, Belgija je zatražila od CJEU-a da u ime bloka presudi jesu li klauzule o zaštiti investicija u Ugovoru o Energetskoj povelji legalne prema zakonu EU.

Iako je EU potpisala na desetine takvih sporazuma između država investitora i trećih zemalja, CJEU je 2018. presudio da su takvi ugovori nezakoniti ako su sklopljeni između dveju članica EU. Sud je utvrdio da pravo EU nudi dovoljnu zaštitu za investitore, dok zaobilazjenje javnih sudova podriva pravni sistem EU.

Advokati se sada nadaju da će se sud držati iste logike i ukinuti prijavu Energetske povelje između članica EU. Ali to bi i dalje ostavljalo rupu za komunalne firme da tuže vlade ako su osnovane u zemlji koja nije članica EU i koja je takođe članica Ugovora o energetskoj povelji.

Ako sud odbrani ECT, drugo rešenje bilo bi da se sve zemlje EU kolektivno povuku i postignu dogovor između sebe da neće dopustiti da njihove kompanije koriste ECT jedni protiv drugih. Ako im se pridruže zemlje EFTA-e - Švajcarska, Norveška, Lihtenštajn i Island, Saheb procenjuje da bi 80 posto stranih ulaganja u energetski sektor EU bilo sprečeno u podnošenju tužbi protiv klimatske politike.

Amandine Van den Berghe, pravница iz nevladine organizacije ClientEarth, rekla je da je ovaj pristup „pravno izvodljiv“. Zemlje EU potpisale su sličan sporazum u maju kada su okončale bilateralne ugovore o ulaganju unutar EU.

ENTSO-E traži od ACER-a izmenu metodologije za koordiniranu analizu operativne sigurnosti

LJUBLJANA - Evropska mreža operatora prenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E), podnela je, u ime svih svojih članica 18. decembra evropskoj Agenciji za saradnju energetskih regulatora (ACER) predlog izmena i dopuna metodologije za koordiniranu analizu operativne sigurnosti (CSAM), preneo je na svom portalu **ACER**.

Predlozi se odnose na uključivanje korektivnih radnji u pojedinačne mrežne modele, koordinaciju i podelu troškova prekograničnih relevantnih mrežnih elemenata, kao i prekograničnih korektivnih radnji u zonama koje se preklapaju (Inter-CCR).

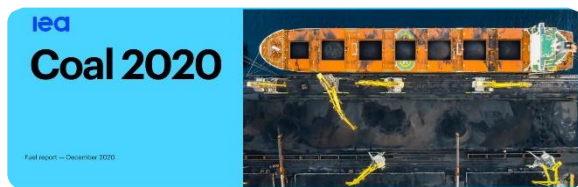
ACER će o ovim predlozima pokrenuti javnu raspravu u martu 2021. i posle usaglašavanja sa operatorima prenosnih sistema i nacionalnim regulatornim telima dogodne doneti Odluku o izmenama i dopuna CSAM-a.

IEA: Rast potrošnje uglja u 2021.

PARIZ - Globalna potražnja za ugljem ponovno će se oporaviti sledeće godine sa oporavkom svetske privrede posle pandemije, a Evropa i SAD mogu zabeležiti prvi porast potrošnje u poslednjih nekoliko godina, saopštila je IEA - Međunarodna agencija za energiju. IEA predviđa da će najpriljavije fosilno gorivo zadržati svoju ulogu najvećeg svetskog izvora energije, iako će njegov udeo u 2021. godini pasti na 35% sa 36,5% prošle godine.

Očekuje se da će se udeo uglja u globalnoj proizvodnji električne energije povećati za čak 2,8% sledeće godine, sa oporavkom potrošnje struje, posebno u Aziji, navodi IEA u svom [Izveštaju o uglju za 2020. godinu.](#)

U narednih 5 godina IEA predviđa se da će se globalna potrošnja uglja "izravnati" na oko 7,4 milijarde tona, jer će pad u Evropi i SAD nadoknaditi svako povećanje potražnje u Aziji. Glavni pokretači potražnje za gorivom i dalje će biti Kina i Indija.

Iako će fosilno gorivo ostati ključno za svetsku ekonomiju, IEA navodi da je potrošnja uglja verovatno dostigla vrhunac u 2013. godini, osim ako ne dođe do nepredviđenih događaja koji bi značajno povećali potražnju ovog fosilnog goriva.

Očekuje se da će potražnja za ugljem u EU porasti za 3,5% u 2021. prvi put od 2012. godine. Rast potrošnje ovog goriva u SAD iznosiće 11,1% iduće godine i biće prvi od 2014. godine, procenjuje IEA.

Poljska zadržava uglj do sredine veka

VARŠAVA - Poljska vlada nastoji da osigura odobrenje i sredstva za državnu pomoć koja će joj omogućiti da posluje s ugljem do sredine stoleća, piše 21. decembra **Euractiv**.

U septembru su vlada i predstavnici poljskih sindikata dogovorili plan spasavanja poljske rudarske kompanije (PGE), najvećeg operatora rudarstva uglja u Evropi.

Cilj sporazuma je održavanje operacija vađenja kamenog uglja do 2049. godine, putem državne pomoći. Sada poljska vlada nastoji da o ovome počne pregovore s Evropskom komisijom.

Zemlja koja je najzavisnija od uglja unutar Evropske unije, planira da zatvori svoju poslednju rudarsku bušotinu 2050. godine, ispunivši tako rok koji je postavila EU, ali njen prelazak na zelenu energiju, prema stručnjacima, kasni i mogao bi naleteti na brojne prepreke.

Poljski vrhovni ured za reviziju procenio je da je ukupna podrška sektoru rudarstva uglja u Poljskoj u periodu od 2007. do 2015. godine iznosila 14,8 milijardi evra. S druge strane, od januara do septembra ove godine, PGE generira više od 100.000 evra gubitaka na sat, piše portal. Poljska vlada paralelno priprema plan restrukturiranja energetskeg sektora, koji uključuje izdvajanje imovine uglja, rudnika i termoelektrana, iz tri energetske kompanije pod državnom kontrolom (PGE, Tauron i Enea).

Greenpeace Polska ukazuje da većina ovih elektrana ima predviđene datume postupnog ukidanja uglja do 2035. godine - u scenariju 'uobičajenog poslovanja'.

Međutim, plan restrukturiranja poljske vlade predlaže dodatnu državnu pomoć u okviru takozvanog 'Mehanizma ranog raskida'. To bi rezultiralo radom nekih postrojenja nakon 2040. godine - što je očigledno daleko od ranog zatvaranja.

Prema nedavnom istraživanju, samo komunalna kompanija PGE zaradila bi 31 milijardu zlota da se reši balasta uglja kroz plan restrukturiranja.

PGE, međutim, dok zahteva državnu pomoć za čišćenje nasukanih sredstava u uglju, finalizira novu jedinicu lignita za ugalj u termoelektrani Turow, i novog rudnika lignita kako bi produžio vek trajanja TE Belchatow.

Za celokupni plan potrebno je odobrenje Evropske komisije i garancije da nikakva državna pomoć ne ide u sektor energije uglja za vođenje "uobičajenog poslovanja" ili odlaganje napuštanja uglja, konstatuje **Euractiv**.

Poljska: Skok nezaposlenosti ako se rudnici uglja prebrzo zatvore

VARŠAVA - Brzo zatvaranje rudnika uglja dovešće do stope nezaposlenosti i do 50% u nekim gradovima u poljskoj južnoj regiji uglja Šleska, rekao je generalni direktor najvećeg proizvođača uglja u zemlji PGG.

PGG će postupno zatvoriti svoje rudnike do 2049. godine, prema sporazumu koji su potpisali vladini predstavnici i sindikati.

Generalni direktor PGG-a Tomaž Rogala upozorio je da će ubrzanje procesa, bez ulaganja u alternativne poslove u Šleskoj, rezultirati skokom nezaposlenosti i depopulacijom.

Rogala je rekao da se oko 7.000 radnih mesta od 100.000 u Šleskoj odnosi na vađenje uglja, dok je u EU, bez Poljske, udeo 150 od 100.000.

„Svaki drugi posao u Evropi vezan za ugalj nalazi se u Poljskoj. Zbog toga je tako lako razgovarati o dekarbonizaciji u Evropi, a tako je teško u Šleskoj“, rekao je Rogala.

Poljsku će izgradnja 6-9 GW nuklearne energije koštati 30 milijardi dolara

VARŠAVA - Poljska procenjuje ukupne troškove izgradnje šest nuklearnih reaktora snage 6-9 gigavata tokom 20 godina na oko 30 milijardi dolara, saopštio je 25. decembra predstavnik ministarstva odgovornog za energetske infrastrukturu, prenosi novinska agencija **PAP**.

Poljska vidi nuklearnu energiju kao alternativu gašenja termoelektrana na ugalj u zemlji i način da ispuni smanjenje emisija prema zahtevima Evropske unije.

Zemlja planira da izgradi svoju prvu nuklearnu elektranu do 2033. godine, ali još nije razradila šemu finansiranja.

Prva jedinica beloruske nuklearne elektrane na mreži

MINSK - Prva jedinica NE Bjeloruska priključena je 21. decembra na beloruski elektroenergetski sistem, saopšteno je iz vlade u Minsku. Za početak pilot-faze pogona potrebno je još obezbediti odobrenje od nadležnog državnog tela.

ASE
ROSATOM

Nuklearnu elektranu koja se nalazi kod mesta Astravjec u Belorusiji izgradila je ruska nuklearno energetska firma Rosatom koja je obavila i prvo punjenje reaktora.

Sve pripremne radnje za pokretanje nuklearnog reaktora su uspešno završene, kao i sva potrebna ispitivanja pa je do kraja dana 21. decembra dostignuto 50% njegove snage.

Do dobijanja potrebnog odobrenja za pilot-fazu pogona, snaga reaktora će se polako povećavati s 500 na konačnih 1190 MW, objavila je ruska novinska agencija **TASS**.

Studija: Metanol rešenje za smanjenje globalnih emisija GHG

VAŠINGTON - Jedna američka državna studija utvrdila je sa "velikom verovatnoćom" da bi postrojenje za proizvodnju metanola, dobijenog iz prirodnog gasa, predloženo da se gradi u mestu Kalama, država Vašington, mogla usporiti rast globalnih emisija gasova efekta staklene bašte (GHG) koje proizvodi svetska industrija.

Ovaj projekat, predložen 2014. godine odmah je izazvao žestoko protivljenje ekologa kao neželjeno širenje upotrebe fosilnih goriva u toj oblasti. Postrojenje je predložilo zajedničko ulaganje koje je osnovala kineska kompanija CAS Holdings, a dobijeni metanol bi se koristio u kineskoj industriji plastike.

Studija je otkrila da bi uštede emisije GHG, zahvaljujući zameni ugljenično mnogo intenzivnije proizvodnje metanola iz uglja u Kini, mogle iznositi 5,9 miliona metričkih tona CO₂. Ta ušteda, ako se ostvari, približno bi bila jednaka emisiji iz više od 1,28 miliona vozila na benzin, prenosi 26. decembra **The Seattle Times**.

Objavljivanje studije postavlja temelje za odluku ministarstva životne sredine SAD, koja se očekuje u januaru, da li će odobriti dozvolu za realizaciju projekta.

Nemci za grejanje najviše koriste gas

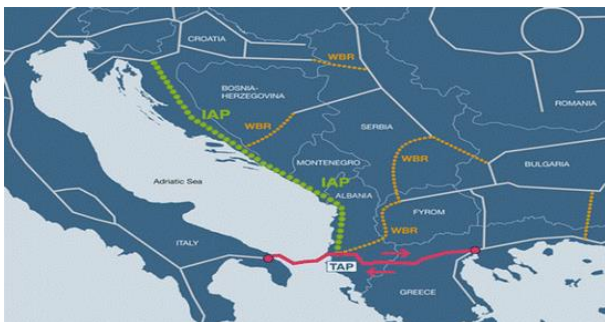
BERLIN – Prirodni gas je najčešći energent za grejanje u Nemačkoj gde se polovina svih domaćinstava greje na ovaj način, pokazuje istraživanje tamošnjeg Saveznog udruženje energetske i vodne privrede (BDEW).

Posle gasa sledi lož ulje, koje koristi svaki četvrti stan u Nemačkoj, a na trećem mestu, s udelom od 14% su sistemi toplana, kod kojih se opet u 40% slučajeva kao energent koristi prirodni gas.

Svi ostali načini grejanja, uključujući električnu energiju, ukupno čine 11% javlja **DPA**.

Pokrenuta SEEGAS inicijativa za Jugoistočnu i Istočnu Evropu

BEČ - Sekretarijat Energetske zajednice pokrenuo je 15. decembra inicijativu SEEGAS za Jugoistočnu i Istočnu Evropu, sa ciljem okupljanje berzi i operatora prenosnih sistema (OPS) u Bugarskoj, Hrvatskoj, Grčkoj, Mađarskoj, Poljskoj, Rumuniji, Slovačkoj i Sloveniji u cilju pokretanja integrisane platforme.

Na inicijalnom sastanku berze energije BRM, UEEEX, TGE, HEnEx, CEEGX i CEGH i kompanije za trgovinu gasom kao što su Shell, ENGIE, OMV i Uniper zajedno sa operaterima prenosnih sistema iz regiona uspostavile su platformu za koordinaciju, stoji u informaciji **Sekretarijata**.

Ona bi u prvoj fazi nudila balansiranje i spot trgovinu gasom, ali usluge bi se mogle proširiti uključivanjem kliringa, kao i trgovine električnom energijom.

Inicijativa SEEGAS ima za cilj koordinaciju aktivnosti i usklađivanje stavova i praksi u vezi s razvojem zajedničkog i integrisanog tržišta gasa u regionima Jugoistočne Evrope i Istočne Evrope. Inicijativa je otvorena svim akterima koji rade na stvaranju nacionalnog čvorišta gasa, relevantnim panevropskim subjektima i stručnjacima nacionalnih vlasti zaduženim za regulaciju energetske i finansijske sektora u zemljama iz regije SEEGAS.

Sekretarijat će dalje kontaktirati različite učesnike u inicijativi i prikupiti sva nacionalna iskustva potrebna za analizu tržišta na terenu za svaku zemlju učesnicu. Drugi sastanak SEEGAS platforme na visokom nivou trebao bi se održati 15. marta 2021.

ACER: Zamerke bugarskom regulatoru

LJUBLJANA - U [izveštaju](#) objavljenom u sredu o konsultacijama o tarifama za transport prirodnog gasa koje je sproveo bugarski energetski regulator, ACER preporučuje bugarskoj Regulatornoj komisiji za energetiku i vodu (EWRC) transparentnost u komunikaciji sa energetskim subjektima i ACER-om.

U Izveštaju se posebno napominje da je EWRC usvojio motivisanu odluku pre zahtevanog obaveštavanja ACER-a o konsultacijama i pre dobijanja preporuka od ACER-a. Kao rezultat toga, Agencija nije mogla u potpunosti razviti svoje obrazloženje.

ACER preporučuje EWRC-u da ubuduće pažljivo prati zahteve Mrežnih pravila u svojim sledećim javnim konsultacijama o metodologiji referentnih cena (RPM).

ACER će u petak, 18. decembra, objaviti prvi izveštaj o tome kako (u prvoj polovini 2020.) države članice i regioni rade na ispunjenju obavezujućeg cilja obezbeđenja najmanje 70% za kapacitete interkonektora električne energije za trgovanje između zona.

Turski tok 2 kreće pre 2021. godine

SOFIJA - Nastavak gasovoda Turski tok za Srbiju iz Bugarske završen je, a protoci će početi pre kraja godine, iako će linija dostići puni planirani kapacitet tek kasnije 2021. godine, rekao je generalni direktor bugarskog operatora transportnog sistema Bulgartransgaz, Vladimir Malinov.

Gasovod će na početku imati kapacitet od oko 15 miliona m³/d, znatno ispod planiranog kapaciteta od 38 miliona m³/dan. Međutim, ovo bi bilo dovoljno za isporuku kombinovanih 10 miliona m³/d koje su za januar-septembar rezervisali Gasprom i švajcarski trgovac MET, mada je moguće da su i neki drugi kupci takođe bukirani, piše 21. decembra **Argus**.

Očekuje se da će se kapacitet popeti na 20 miliona m³/d nakon završetka kompresorske stanice Rasovo na severozapadu Bugarske u martu. A linija bi trebala dostići puni tehnički kapacitet u septembru nakon završetka kompresorske stanice u Novoj Provadiji na severoistoku Bugarske.

Očekuje se da će veza sa Mađarskom od 6 milijardi m³ godišnje biti spremna najkasnije do oktobra 2021. godine.

Gasprom i Turska razgovaraju o upotrebi Turskog toka za isporuke gasa Evropi

MOSKVA - Ruski energetske gigant Gasprom i njegovi turski partneri trenutno pregovaraju o tome kako se gasovod TurkStream može koristiti za isporuke na evropsko tržište, rekla je Elena Burmistrova, izvršna direktorka izvoznog ogranka ruskog holdinga Gazprom Export.

"Sada razgovaramo o tom pitanju s našim turskim kolegama", rekla je na konferenciji s investicionim bankama, upitana kako će se cevovod može koristiti za evropske isporuke, prenosi u utorak **TASS**.

Ranije je Burmistrova rekla da bi Gasprom mogao razmotriti mogućnost daljnje isporuke gasa iz Turskog toka u Evropu, pod uslovom da potražnja za gasom u Turskoj i dalje opada. Isporuke gasa u Tursku prvom cevi Turskog toka značajno su opale od 2019. iz brojnih internih razloga, uključujući prekomerne zalihe LNG-a.

Gaspromova najbolja godina u Turskoj bila je 2017., kada je ruska kompanija zemlji isporučila oko 29 milijardi kubnih metara prirodnog gasa, što je čini drugim evropskim klijentom iza Nemačke. Komercijalne isporuke

putem gasovoda TurkStream započele su 1. januara 2020.

Propusni kapacitet gasovoda dugog 930 km iznosi 31,5 milijardi kubnih metara gasa godišnje. Prva linija kapaciteta 15,75 milijardi kubnih metara namenjena je potrošačima u Turskoj, a druga za države Južne i Jugoistočne Evrope.

Gasprom uvećao rezervacije za transport gasa u Ukrajini u januaru

LONDON - Ruski Gasprom je rezervisao u ponedjeljak dodatnih 41,2 miliona m³/d ulaznog kapaciteta na ukrajinskom istočnom pograničnom punktu Sudža, gotovo svih 41,6 miliona m³/d koje nudi ukrajinski operater prenosnog sistema GTSOU, što je podiglo ukupnu pretplatu kroz Ukrajinu za januar na 150,8 miliona m³/d, znatno iznad 109,6 miliona m³/d zabeleženih za ostatak kalendarske godine, ali još uvek niže od 189,5 miliona m³/d zabeleženih za decembar, najviše za bilo koji mesec ove godine, piše u ponedjeljak Argus media.

Ostalo je malo raspoloživih kapaciteta negde drugo. Isporuke preko gasovoda Severni tok i Yamal-Europe već su potpuno ili skoro potpuno zakupljene, a vremenski rok za završetak planiranog gasovoda Severni tok 2 nije poznat.

Firma će možda moći da podigne isporuke duž drugog kraka svog gasovoda Turski tok kapaciteta 15,75 milijardi m³ / god. Bugarski operater prenosa Bulgartransgaz dovršio je nastavak linije do Srbije, što bi omogućilo ruskoj kompaniji da preusmeri do 10 miliona m³/d kroz Turski tok sa Ukrajine, popevši to na 38 miliona m³/d od septembra, piše Argus.

Niže agregatne rezervacije mogle bi dovesti do toga da se Gasprom više oslanja na povlačenja gasa iz svog evropskog skladišnog kapaciteta u prvom kvartalu sledeće godine, dodaje agencija.

Manja proizvodnja Gasproma u 2020.

MOSKVA - Ruski Gasprom očekuje da će proizvesti ukupno 452 milijarde kubika gasa u 2020. godini, što bi bio pad od 10% u odnosu na 500 mlrd m³ proizvedenih u 2019. godini, rekao je u četvrtak generalni direktor Aleksej Miler u svom pred-novogodišnjem govoru, prenosi **TASS**.

Ministarski savet EnZ doneo smernice o klimatskoj neutralnost

BEČ – Ministarski savet Energetske zajednice (EnZ) preduzeo je 17. decembra dalje korake u zajedničkim naporima za prelazak na čiste energije unutar EnZ, odobrivši opšte smernice o ciljevima do 2030. godine.

Virtuelnom sednicom je predsedavao Mladen Bojanić, ministar energetike Crne Gore, koji je na potom predao Predsedništvo EnZ potpredsednici Vlade Srbije i ministarki energetike Zorani Mihajlović, čime je Srbija po drugi put preuzela funkciju predsedavanja, prenosi **Tanjug**.

Bojanić je ocenio da je ove godina postignut „napredak u izradi nacionalnih energetskih i klimatskih planova, pokrenut program postupnog ukidanja uglja kod nekih ugovornih strana i započet rad na predlaganju efikasnog mehanizma određivanja cena ugljenika u elektroenergetskom sektoru, kako bi se ugovorne strane u budućnosti pridružile Programu EU za trgovanje emisijama“.

Opšte smernice politike pozivaju na usvajanje na sledećem Ministarskom savetu 2021. godine obavezujućih ciljeva do 2030. za energetske efikasnost, energiju iz obnovljivih izvora i smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte, kako na nivou članica pojedinačno, tako i na kolektivnom nivou EnZ.

Ministarski savet je takođe odobrio šest projekata od interesa za energetska zajednicu (PECI) i jedanaest projekata od zajedničkog interesa (PMI) za električnu energiju, gas i naftu.

Projekti, koji će zbog virtuelne prirode sastanka zvanično biti usvojeni pismenim putem, imaće pogodnost korišćenja investicionih podsticaja, uključujući finansiranje iz IPA fondova EU i Investicionog fonda za prekograničnu saradnju (Susedski fond), kao i pojednostavljeno davanje dozvola i poboljšane regulatorne uslove.

Prema oceni Ministarskog saveta, ti projekti će podstaći održivi razvoj velike infrastrukture i olakšati integraciju panevropskog energetskog tržišta, saopšteno je iz Energetske zajednice (EZ).

Zbog virtuelne prirode sastanka, sve odluke Saveta ministara biće usvojene pismenim postupkom, navodi se u saopštenju.

Tri scenarija napuštanja uglja u Sloveniji

LJUBLJANA - Prestanak korišćenja uglja do 2033. godine u Sloveniji, što je najraniji rok od tri koja se razmatraju, imao bi najveći pozitivan uticaj na životnu sredinu u Savinjsko-šaleškoj regiji, navodi se u nacrtu procene uticaja strategije za napuštanje uglja na životnu sredinu.

Ministarstvo za infrastrukturu saopštilo je da je nacrt procene strategije završen.

Slovenija, inače, ima dva regiona uglja Savinjsko-šaleški (SAŠA) i Zasavje.

Nacrt procene analizirao je uticaj tri scenarija iz strategije.

Najmanje negativan uticaj na životnu sredinu u SAŠA regiji imao bi ambiciozni scenario – napuštanje uglja do 2033, nešto veći negativan uticaj imao bi finansijski održiv scenario – napuštanje uglja do 2038, a najveći negativan uticaj osetio bi se primenom fleksibilnog scenarija – napuštanje uglja do 2042.

Jedina operativna elektrana na uglj u Sloveniji – Šoštanj (TEŠ) nalazi se u regionu SAŠA, kao i jedini rudnik – Premogovnik Velenje.

U regionu Zasavje razlike u uticaju tri scenarija nisu toliko drastične. U ovoj regiji nalaze se dva rudnika uglja – Trbovlje i Hrastnik, i jedna elektrana – Trbovlje, ali su svi pre nekoliko godina zatvoreni.

Sada je na potezu Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja koje ima rok od 30 dana da da svoje mišljenje na nacrt, prenosi 25. decembra portal **Balkan Green Energy News**.

Hrvatski regulator odredio 13 distributera za javno snabdevanje prirodnim gasom

ZAGREB - Hrvatska energetska regulatorna agencija HERA odredila je 13 snabdevača prirodnim gasom u obavezi javne usluge u Hrvatskoj, umesto 32 distributera koliko ih je bilo do sada.

Snabdevači su određeni na osnovu javnog konkursa i to za razdoblje 1. aprila 2021. - 30. septembra 2024. godine. Time je ujedno sproveden predviđeni korak postupne deregulacije hrvatskog gasnog tržišta.

Distributeri gasa koji nisu određeni za snabdevača u obavezi javne usluge i dalje imaju licencu HERA za snabdevanje gasom na rok na koji je izdata i mogu prodavati gas svim krajnjim kupcima po tržišnim uslovima.

HERA će za snabdevače u obavezi javne usluge u skladu sa referentnom Metodologijom objaviti krajnju cenu gasa za

domaćinstva najkasnije do 22. marta 2021. i to za razdoblje od 1. aprila do 31. decembra 2021. godine.

Prvi tovar za LNG Krk stiže 1. januara 2021. iz SAD

ZAGREB - Hrvatska će primiti u svoj novi uvozni terminal na ostrvu Krk prvi teret utečjenog američkog prirodnog gasa, piše u utorak Bloomberg.

Tanker Tristar Ruby, koji je utovarao LNG u pogonu Cove Point u Marilendu, plovi prema hrvatskom terminalu, gde bi trebalo da stigne 1. januara, na očekivani datum početka rada terminala, rekao je Hrvoje Krhen, generalni direktor LNG Croatia.

Plutajući brod za skladištenje i regasifikaciju LNG Hrvatska FSRU stigao je na Krk iz Sagunta u Španiji, 1. decembra.

Ne očekuje se da će uvozni terminal sklopiti dugoročne ugovore s američkim izvoznicima, ali će biti određeno za spot terete, rekao je za Bloomberg Fred Hutchison, predsednik LNG Allies, trgovačke grupe sa sedištem u Vašingtonu. "Novi terminal u Hrvatskoj, u kombinaciji s onima u Litvaniji i Poljskoj, predstavlja nova sidrišta novog koridora sever-jug koji donosi mnogo veću raznolikost ponude gasa i konkurenciju u Srednju i Istočnu Evropu," dodao je on.

Kalendar evropske klimatske i energetske politike u 2021.

Tokom 2021. Dodatni UN pregovori o klimi:

Predmetna ključna UN klimatska tela obično se sastaju dva puta godišnje - jednom u Bonu kako bi pripremili veliku klimatsku konferenciju UN, a zatim na različitim lokacijama. Mediji su javili o mogućim dodatnim klimatskim pregovorima UNFCCC-a kako bi nadoknadilo vreme izgubljeno zbog pandemije koronavirusa. To bi moglo značiti da EU želi što je više moguće da proširi svoju globalnu klimatsku akciju do COP26 u Glazgovu. Odluka / datum nisu postavljeni.

Tokom 2021. Početak rada NordLink

Prva direktna veza između tržišta električne energije u Nemačkoj i Norveškoj, 623 kilometra dug 1.400 MW interkonekcijski HVDC kabl, ključnog za transport zelene energije u Norvešku i Nemačku trenutno se isprobava. Redovan rad započinje 2021. godine. Projekt NordLink u vlasništvu je 50 posto norveškog TSO Statnetta i 50 posto nemačkih partnera TenneT i KfW.

1. januara: Brexit - kraj prelaznog perioda

Nije još sasvim jasno kako će povlačenje Velike Britanije uticati na klimatsku i energetska politiku EU nakon 1. januara 2021., kada završava prelazni period. Neke velike promene su, međutim, već jasne, poput one da će Velika Britanija napustiti sistem EU za trgovanje emisijama, s planovima za uspostavljanje vlastitog sistema. Sve u svemu, Velika Britanija bila je među ambicioznijim zemljama u pogledu smanjenja GHG gasova, što znači da će druge sada morati učiniti više ako ukupni ciljevi ostanu isti.

25. januara: Samit o klimatskoj adaptaciji

Holandska vlada biće domaćin međunarodnog Samita o klimatskoj adaptaciji.

25-26. marta: Sastanak Saveta Evrope

Na svom sastanku u decembru 2020. čelnici EU dogovorili su se da će se vratiti na detalje i usvojiti dodatne smernice o tome kako sprovesti novi cilj za 2030. godinu pre nego što Komisija do juna objavi glavninu svog paketa "Spremni za 55". "Savet Evrope će ovom prilikom rešavati budućnost Uredbe o podeli napora", stoji u zaključcima.

April: Evropska komisija organizuje sastanak o Zelenom oporezivanju

Evropska komisija pozvaće zainteresovane strane da razgovaraju o zelenom oporezivanju, odnosno o planovima poreza na CO2 na granici. Može se pretpostaviti da će Komisija u međuvremenu razraditi detalje za nekoliko opcija kako uvesti takav mehanizam, rekao je jedan zvaničnik EU.

22. aprila: Neformalni sastanak ministara energetike EU

Portugalsko predsedništvo Savetom EU poziva ministre energetike EU na neformalni sastanak.

23. aprila: Neformalni sastanak ministara životne sredine EU

Portugalsko predsedništvo Savetom EU poziva ministre životne sredine EU na neformalni sastanak.

8. maja: Neformalni sastanak šefova država ili vlada

Portugalsko predsedavanje Savetom EU poziva lidere EU u Porto na neformalni sastanak.

24-25. juna: Savet Evrope

Jedan od četiri redovna sastanka šefova država i vlada EU

Najkasnije do juna: Evropska komisija predstavlja nacrt zakona za povećanje cilja za 2030. godinu: "Spremni za 55 paket"

Povećanje klimatskog cilja za 2030. zahteva niz akcija u svim sektorima ekonomije. U osnovi, svi glavni energetske i klimatski propisi moraće se izmeniti i Komisija planira da predstavi svoje predloge do juna 2021. Delovi zakona koje će Komisija preispitati uključuju: EU sistem trgovanja emisijama; Uredba o podeli napora; Upotreba zemljišta, promena namene zemljišta i propisi o šumarstvu; Direktiva o energetskej efikasnosti; Direktiva o obnovljivoj energiji; i Standardi performansi emisija CO2 za automobile i kombi vozila, kao i planirani mehanizam prilagođavanja CO2 na granicama. Kao deo ovog procesa, Komisija će razmotriti učinke na nivou država članica. Važno razmatranje u ovom kontekstu biće kako se prihvodi od cena ugljenika raspoređuju između država članica i EU kao vlastiti resursi.

1. i 2. kvartal 2021: Evropska komisija predstavlja planove politika i nacрте zakona o bio-diverzitetu

Komisija namerava da predstavi akcioni plan za razvoj organske proizvodnje, akcioni plan nultog zagađenja vode, vazduha i tla i nacrt zakona o smanjenju rizika od krčenja šuma i degradacije šuma iz proizvoda koji se izbacuju na tržište EU.

2. kvartal 2021: Evropska komisija predstavlja održivo finansijsko zakonodavstvo

Komisija namerava da uspostavi standard zelenih obveznica. Kasnije, planirano za četvrti kvartal, predstaviće planove za reviziju Direktive i propisa o tržištima finansijskih instrumenata.

3. i 4. kvartal 2021: Evropska komisija predstavlja predloge o održivoj i pametnoj mobilnosti

Komisija namerava da predstavi predlog za reviziju Direktive o inteligentnim transportnim

sistemima, uključujući inicijativu za multimodalne karte i Uredbu o transevropskoj transportnoj mreži (TEN-T), inicijativu za železnički koridor EU 2021, i želi da razvije post-Evropske emisione standarde 6 / VI za automobile, kombije, teretna vozila i autobuse.

4. kvartal 2021: Evropska komisija predstavlja daljnji nacrt zakona iz "Paketa spremni za 55"

Komisija planira da predstavi većinu svojih predloga do juna 2021., ali će neki od njih biti izneti u četvrtom tromesečju: revizija energetskej karakteristika Direktive o zgradama i revizija Trećeg energetskej paketa za prirodni gas radi regulisanja konkurentnih tržišta dekarbonizovanog gasa.

4. kvartal 2021: Evropska komisija predstavlja nacrt zakona o cirkularnoj ekonomiji

Evropska komisija trebalo bi da predstavi zakonodavstvo za svoj paket kružne ekonomije. To uključuje inicijativu o politici održivih proizvoda, uključujući reviziju Direktive o ekološkom dizajnu i predlog o kružnoj elektronici.

14.-15. Oktobra: Sastanak Saveta Evrope

Jedan od četiri redovna sastanka šefova država i vlada EU u okviru Saveta Evrope

1.-12. novembra: Konferencija UN o klimatskim promenama COP 26

Mnogi smatraju da je konferencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama COP26 2021 u Glazgovu najvažnija COP (Konferencija strana) od 2015. godine, kada je usvojen ključni Pariski sporazum. COP26 je odložen za godinu dana zbog pandemije koronavirusa. Tako će se sada to dogoditi, nakon krajnjeg roka 'do 2020. godine', za brojne komponente Pariskog sporazuma, poput isporuke ažuriranih nacionalno utvrđenih doprinosa (NDC).

16.-17. decembar: Sastanak Saveta Evrope

Jedan od četiri redovna sastanka šefova država i vlada EU u okviru Saveta Evrope

Informacije objavljene u ovom Biltenu ne treba nužno tumačiti kao opredeljenje AERS prema temama kojima se bave
Selektovao i uredio Dušan Daković – dusan.dakovic@aers.rs